

Урок 2

Причини виникнення держави. Теорії походження держави

Держава створюється задля того,
щоб жити щасливо.
Аристотель

Очікувані результати

Після цього уроку ви зможете:

- Пояснювати та застосовувати поняття: держава, причини виникнення держави
- Називати та аналізувати причини виникнення держави
- Характеризувати основні теорії виникнення держави та класичні форми виникнення держави

Як ви розумієте епіграф до уроку?

Відомо, що держава існувала не завжди. Вона виникла на певному етапі розвитку людства. Первісні спільноти формувалися на кровноспоріднених зв'язках і були соціально однорідними. Управляли ними старійшини або загальні збори, а правила поведінки визначали звичаї, традиції, табу, які виражали інтереси всіх членів таких спільнот.

Виникнення ж держави пов'язують з потребою консолідації суспільства. А ось чим була викликана така потреба – спробуємо розібратися.

Коли і де саме виникли перші державні утворення в історії людства. Що спільного в цих державах?

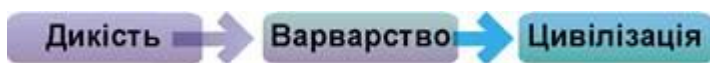
А чому виникла перша середньовічна держава у франків? У чому відмінність причин її виникнення від причин виникнення перших державних утворень в історії?

1. Причини виникнення держави.

Держава утворилася набагато пізніше, ніж первісне суспільство. Її створенню передував первісний лад – перша соціально-економічна формація, що існувала в цих народах на ранній стадії їх існування.

Первісний лад послідовно проходив у своєму розвитку декілька стадій, але тільки на певному етапі він став переростати в державно-організоване суспільство.

Стадії розвитку суспільства:

У період дикості - здійснювалось присвоєння готових продуктів природи, які добували за допомогою примітивних знарядь праці.

У період варварства виникло домашнє тваринництво, почали вирощувати сільськогосподарські культури, удосконалювати знаряддя праці, нагромаджувався досвід виробничої діяльності. Стала іншою і суспільна організація - первісне стадо змінюється більш досконалим об'єднанням людей, виникає окрема родина. Колективна власність на засоби виробництва, соціальна єдність обумовлюють таку організацію влади, як первісне народовладдя, первісне самоуправління. Найбільш важливі справи вирішували спільно на зборах членів роду, на яких обирали старійшину, вождя.

З переходом до цивілізаційної форми існування суспільство стає соціально неоднорідним. У ньому складаються відносно самостійні групи

людей: касты, стани, класи тощо. Диференційоване суспільство завжди є внутрішньосуперечливе: інтереси раба прямо протилежні інтересам рабовласника. Світовий досвід свідчить, що саморуйнуванню такого суспільства в змозі запобігти тільки організована державна організація.

Поняття держава характеризує форму організації політичної влади в межах країни.

Виділяють економічні, соціальні, демографічні та політичні передумови виникнення держави.

Основні причини виникнення держави:

- потреба у більш досконалих формах керування суспільством у результаті розвитку виробництва, поділу праці, зростання чисельності населення;
- підтримання суспільного порядку, що забезпечується за допомогою загальнообов'язкових соціальних норм;
- захист території та ведення війни;
- необхідність організовувати значні суспільні роботи.

2. Теорії походження держави.

Причини появи держави були окреслені в різних теоріях її походження.

Найбільш поширеними теоріями були теологічна, патримоніальна, патріархальна, договірна, економічна, іригаційна, органічна. Більш детально ознайомитися зі всіма теоріями можна у [презентації до уроку 2](#).

3. Класичні форми виникнення держави.

- Афінська (держави виникла в результаті розвитку родоплемінного суспільства й появи приватної власності на землю).
- Римська (держави виникла в результаті боротьби плебеїв (вільне некорінне населення) проти привілеїв патриціїв (родова знать Риму).
- Германська (внаслідок завоювання варварами великих територій Римської імперії, родова організація германців була неспроможною здійснювати управління на завойованих територіях. В результаті відбувся процес руйнування рабовласницьких відносин і на їхньому тлі сформувалася ранньофеодальна держава. Стародавні германці запозичили у римлян римське право, систему органів влади, прийняли християнство).

Після опрацювання теоретичного матеріалу дайте відповіді на питання для самоконтролю.

Питання для самоконтролю

1. Спробуйте дати власне визначення понять уроку: «держава», «дикість», «варварство», «цивілізація».
2. Коротко охарактеризуйте 3-4 теорії виникнення держави, які найбільш вам запам'яталися.
3. Назвіть три класичні форми виникнення держави та охарактеризуйте їх.

Після опрацювання теоретичного матеріалу та відповідей на питання для самоконтролю відпочиньте, виконавши вправи з **фізкультхвилинки (руханки)**. Перевірте, чи все вам зрозуміло з даної теми уроку, переглянувши **презентацію** до заняття. За бажанням, для отримання додаткової інформації, перегляньте **відеоурок**.